

FORMY MUZYKI SCENICZNEJ – OPERETKA I MUSICAL

- [Formy muzyki scenicznej – operetka i musical](#)

FORMY MUZYKI SCENICZNEJ – OPERETKA I MUSICAL

Źródło: Marcin Łukasiewicz, cc0.

Ważne daty

1750 – rozpoczęcie działalności teatru Broadway

1858 – *Orfeusz w piekle*, Jakub Offenbach

1874 – *Zemsta nietoperza*, Johann Strauss syn

1964 – *Skrzypek na dachu*, Jerry Bock

1967 – *Hair*, Galt MacDermont

1999 – *Mamma Mia!*, Catherine Johnson

Scenariusz dla nauczyciela

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

I. Indywidualna i zespołowa ekspresja muzyczna.

4. W zakresie słuchania i percepcji muzyki. Uczeń:

1) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej (fragmentów lub/i w całości):

A) reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do współczesności),

B) muzyki jazzowej i rozrywkowej,

3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego.

II. Język i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania.

4. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki:

1) muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, instrumentalna, wokarno-instrumentalna, artystyczna, rozrywkowa, ludowa oraz do wyboru: sakralna, filmowa, teatralna i inne);

8. Potrafi uzasadnić własne preferencje muzyczne, argumentując swoje wybory.

III. Kultura muzyczna, narodowe i światowe dziedzictwo kulturowe. Uczeń:

1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej;

2) zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne.

Nauczysz się

określać cechy musicalu;

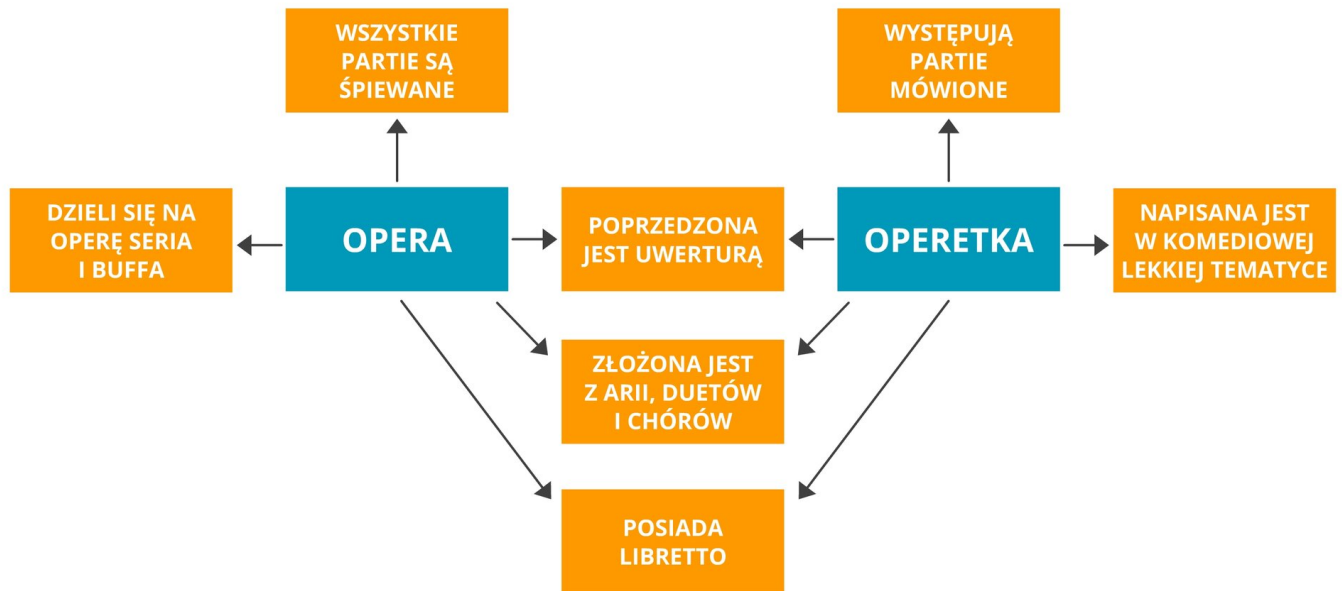
stosować właściwą terminologię muzyczną;

wykazywać cechy operetki;

wykazywać różnice między operą, a operetką.

Od opery do operetki

Opera jest formą sceniczną powstałą we Włoszech. Dzieli się na operę seria (poważną) i buffa (komiczną). Charakteryzuje się występowaniem **arii**, duetów, chórów i śpiewanych **recytatywów**. Z czasem kompozytorzy pisali dzieła o coraz bardziej lekkiej tematyce i muzyce. Zrezygnowano także częściowo z recytatywów, zastępując je mówionymi dialogami. Doprowadziło to do powstania nowej formy teatralnej, którą nazwano operetką (wł. operetta – mała opera).

Opera a operetka, online-skills, CC BY 3.0

Polecenie 1

Wysłuchaj fragmentu arii operowej i operetkowej, zastanów się nad różnicami jakie słyszysz i zapisz swoje spostrzeżenia.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D2c0CAHZr>

M-026-OK1

Jakub Offenbach, „La Périhole”, „Aria ze śmiechem”, przykład arii operetkowej, online-skills, CC BY 3.0

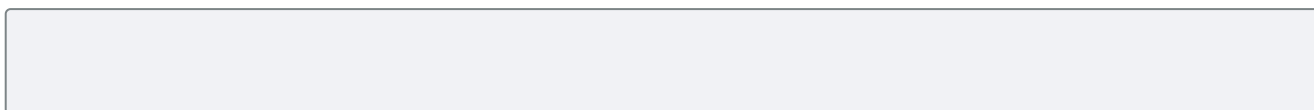
Na nagraniu jako przykład arii operetkowej „Aria ze śmiechem” Jakuba Offenbacha. Utwór bardzo lekki w charakterze. Wykonywany przez kobietę o wysokim głosie - sopran z towarzyszeniem orkiestry. Śpiewaczka udaje, że jest w stanie upojenia alkoholowego. Śpiew naśladuje śmiech.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D2c0CAHZr>

M-026-OK2

Giuseppe Verdi, „Don Carlos”, „O don fatal”, przykład arii operowej, online-skills, CC BY 3.0

Na nagraniu jako przykład arii operowej „O don fatal” z opery „Don Carlos” Giuseppe Verdiego. Arie wykonuje wysoki głos żeński - sopran, z akompaniamentem fortepianu. Utwór jest bardzo dramatyczny. Pełen zmian charakteru. Śpiewaczka wykonuje bardzo trudne partie, śpiewa w różnej dynamice od piano do fortissimo.

Najsłynniejsze operetki

Jedną z najsłynniejszych operetek jest *Zemsta nietoperza* Johanna Straussa (syna). Jej tematem jest bal zorganizowany przez dr Falkę. Przyjęcie ma służyć ośmieszeniu Eisensteina, ponieważ zaproszona jest na nie także jego służba, która przebiera się za inne postacie. Zostaną więc odwrócone role –służąca stanie się damą, a żona Eisensteina będzie udawała węgierską księżną. Jedną z najbardziej znanych arii tej operetki jest *Aria Adeli*.

1

Johann Strauss syn, *Zemsta nietoperza*, *Aria Adeli*

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P15X6Bbuh>

M-026-OK3

Liselotte Strelow (fot.), Scena z operetki „Zemsta nietoperza”, 1954, Archiwum Federalne, Koblenz, Niemcy, wikimedia.org, CC BY 3.0 (ilustracja); Johann Strauss syn, „Zemsta nietoperza”, „Aria Adeli”, 1874, online-skills, CC BY 3.0

Inną znaną operetką jest *Orfeusz w piekle* Jakuba Offenbacha. Dzieło to jest parodią często wykorzystywanego w operach mitu o greckim śpiewaku – [Orfeuszu](#). Najbardziej znanym utworem z tej operetki jest *Piekielny galop* – żywiołowy, szaleńczy taniec przypominający [kankana](#).

Jakub Offenbach, *Orfeusz w piekle*, *Piekielny galop*

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P15X6Bbuh>

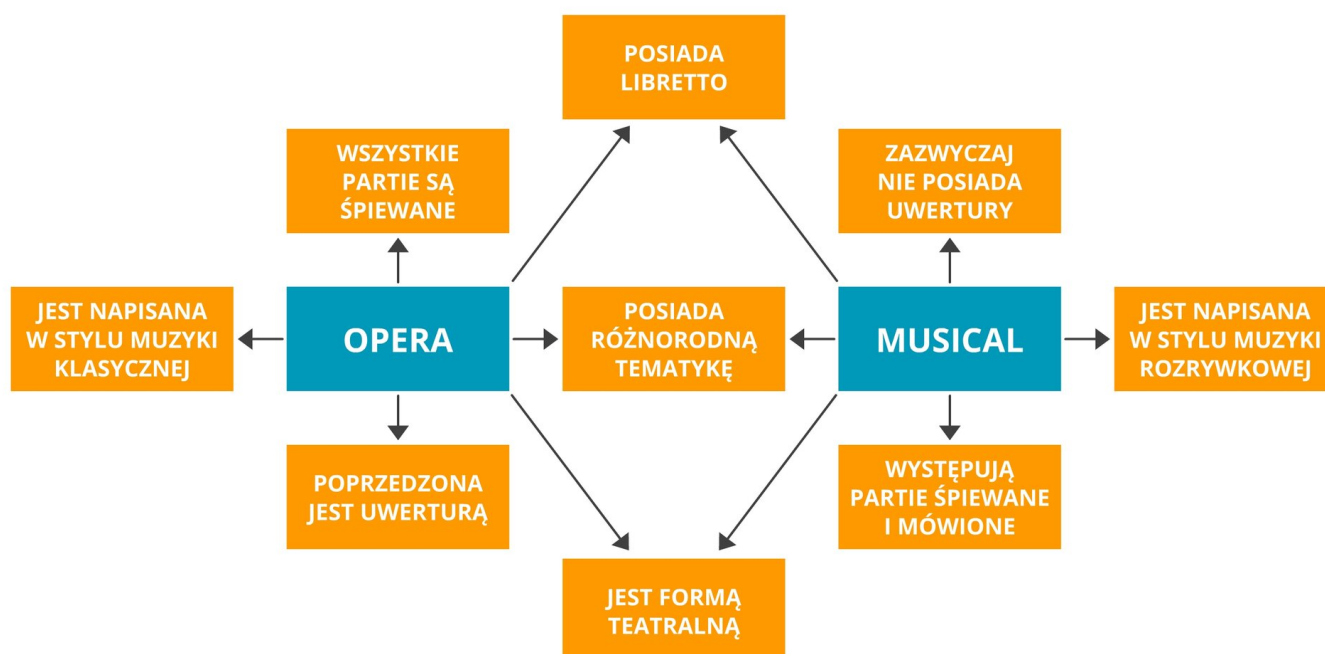
Taniec, Źródło: zpe.gov.pl

Edmond Morin, „Orfeusz w zaświatach”, 1858, Biblioteka w Martigny, Szwajcaria, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja);

Jakub Offenbach, „Orfeusz w piekle”, „Piekielny galop”, 1858, online-skills, CC BY 3.0

Czym jest musical?

Musical to forma widowiska teatralnego zbliżonego do opery, jednak w odróżnieniu do niej napisany jest w stylu muzyki rozrywkowej. Charakteryzuje się występowaniem partii mówionych oraz bogatą grą aktorską. Wykonawca musicalowy przede wszystkim jest aktorem, dopiero później wokalistą i tancerzem. Musical jest zróżnicowany pod względem tematycznym i muzycznym, nastrój dzieła może być komiczny, bądź poważny, wyrażony w różnych stylach np. jazz, rock, pop. Wokaliści musicalowi w odróżnieniu od śpiewaków operowych posługują się inną techniką wokalną, dlatego teatry musicalowe wykorzystują system nagłośnienia i [mikroporty](#). Tekst musicalu, w odróżnieniu od tekstu opery, najczęściej tłumaczy się z oryginalnego języka na język, którym operują odbiorcy. Jeden z najstarszych i najbardziej prestiżowych teatrów musicalowych, którego działalność sięga 1750 roku, znajduje się na amerykańskim Broadwayu.

Opera a musical, online-skills, CC BY 3.0

Najśłynniejsze musicale

A theatrical stage set for 'The Graveyard Book'. The scene is dominated by a central, ornate tombstone where a figure in a white, flowing garment lies. A large white circle with the number '1' is superimposed over this figure. The stage is filled with various other tombstones of different shapes and sizes, some leaning and some upright. The background is a dark, atmospheric blue with silhouettes of trees and a large, pale moon. The lighting is dramatic, with a strong blue hue and spotlights highlighting the central figure and the tombstones. The overall mood is mysterious and somber.

W musicalach korzysta się czasem z piosenek, które oryginalnie nie były przeznaczone do wykonania teatralnego. Przykładem takiego dzieła jest *Mamma Mia!* Catherine Johnson, którego **libretto** napisane zostało do piosenek szwedzkiego zespołu Abba. Przedstawiona jest w nim historia dziewczyny, która marzy o tym, żeby ojciec, którego nigdy nie poznała poprowadził ją do ślubu. Dziewczyna wyznacza sobie zadanie – chce poznać ojca.

1

Catherine Johnson, *Mamma Mia!*, The winner takes it all

Wykonawca: Meryl Streep

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P15X6Bbuh>

M-026-OK6

Danny15 (fot.) Figury woskowe zespołu Abba, 2013, Muzeum figur woskowych Madame Tussauds, Wiedeń, Austria, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Abba_wax_figures.jpg), CC BY 3.0 (ilustracja); Catherine Johnson, „Mamma Mia!”, „The winner takes it all”, 1999, online-skills, CC BY 3.0

W musicalach wykorzystuje się różne style muzyki rozrywkowej. Przykładem może być *Hair* Galta MacDermonta, który jest musicaliem rockowym, ponieważ jego muzyka napisana jest właśnie w tym stylu. Dzieło jest protestem przeciw działaniom zbrojnym, nierówności klasowym i rasowym. Jednym z najbardziej znanych piosenek z tego musicalu jest *Let the Sunshine In*.

1

Galt MacDermont, *Hair*

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P15X6Bbuh>

M-026-OK7

Anthony D'Amato (fot.), Aktorzy grający w musicalu Hair, 2018, New Jersey, Stany Zjednoczone, wikimedia.org, CC BY 3.0
(ilustracja); Galt MacDermont, „Hair”, 1967, online-skills, CC BY 3.0

Zadanie

Ćwiczenie 1

Zaznacz zdania prawdziwe.

- ☐ Operetka nie posiada partii mówionych.
- ☐ Operetka pisana jest w stylu muzyki rozrywkowej.
- ☐ W spektaklach musicalowych używa się mikroportów.
- ☐ Najśłynniejszym teatrem musicalowym jest Broadway.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D2c0CAHZr>

M-026-OK8

Utwór do zadania 2, online-skills, CC BY 3.0

Utwór bardzo lekki w charakterze. Wykonywany przez kobietę o wysokim głosie – sopran z towarzyszeniem orkiestry. Śpiewaczka udaje, że jest w stanie upojenia alkoholowego. Śpiew naśladuje śmiech.

Ćwiczenie 2

Wysłuchaj nagrania. Rozpoznaj i zaznacz nazwę kompozycji.

☐ *The winner takes it all*

☐ *Aria ze śmiechem*

☐ *Gdybym był bogaty*

Ćwiczenie 3

Wskaż nazwę operetki, w której jedną z postaci jest dr Falke.

☐ *Orfeusz w piekle*

☐ *Wesoła wdówka*

☐ *Zemsta nietoperza*

☐ *La Périhole*

Ćwiczenie 4

Wskaż cechy musicalu.

- ☐ Posiada tylko partie śpiewane.
- ☐ Wykonywany jest tylko w języku oryginalnym.
- ☐ Posiada partie mówione.
- ☐ Zazwyczaj wykonywany jest w języku odbiorców.
- ☐ Napisany jest w stylu muzyki rozrywkowej.

Ćwiczenie 5

Oznacz nazwę musicalu, w którym wykorzystano muzykę zespołu Abba.

- ☐ *Skrzypek na dachu*
- ☐ *Hair*
- ☐ *Mamma Mia!*

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D2c0CAHZr>

M-026-OK9

Utwór do zadania 6, online-skills, CC BY 3.0

Mężczyzna śpiewa, w żydowskim stylu, pogodną refleksyjną piosenkę. W tekście wymienia co zrobiliby i co mieliby gdyby był bogaty.

Ćwiczenie 6

Zaznacz imię i nazwisko autora dzieła przedstawionego na nagraniu.

☐ Jerry Bock

☐ Giuseppe Verdi

☐ Jakub Offenbach

☐ Johann Strauss

Ćwiczenie 7

Uzupełnij zdanie.

Teatr Broadway rozpoczął działalność w [#4] roku.

Teatr Broadway rozpoczął działalność w roku.

1845

1932

1850

1750

Słownik pojęć

Aria

pieśń solowa z akompaniamentem instrumentalnym wchodząca w skład opery, oratorium, operetki lub kantaty.

Kankan

taniec francuski polegający na wysokich wymachach nóg i potrząsaniu uniesionymi spódnicami; też: muzyka do tego tańca.

Libretto

tekst słowny opery, operetki; też: literacko opracowana treść baletu lub pantomimy.

Mikroport

mikrofon bezprzewodowy.

Opera

sceniczny dramat muzyczny.

Recytatyw

śpiew w operach, oratoriach i kantatach, zbliżony do deklamacji.

Źródła:

encyklopedia.pwn.pl

sjp.pwn.pl

Biblioteka muzyczna

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D2c0CAHZr>

M-026-OK1

Jakub Offenbach, „La Périhole”, „Aria ze śmiechem”, przykład arii operetkowej, online-skills, CC BY 3.0

Na nagraniu jako przykład arii operetkowej „Aria ze śmiechem” Jakuba Offenbacha. Utwór bardzo lekki w charakterze. Wykonywany przez kobietę o wysokim głosie – sopran z towarzyszeniem orkiestry. Śpiewaczka udaje, że jest w stanie upojenia alkoholowego. Śpiew naśladuje śmiech.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D2c0CAHZr>

M-026-OK2

Giuseppe Verdi, „Don Carlos”, „O don fatal”, przykład arii operowej, online-skills, CC BY 3.0

Na nagraniu jako przykład arii operowej „O don fatal” z opery „Don Carlos” Giuseppe Verdiego. Arie wykonuje wysoki głos żeński – sopran, z akompaniamentem fortepianu. Utwór jest bardzo dramatyczny. Pełen zmian charakteru. Śpiewaczka wykonuje bardzo trudne partie, śpiewa w różnej dynamice od piano do fortissimo.

Johann Strauss syn, *Zemsta nietoperza*, *Aria Adeli*

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P15X6Bbuh>

M-026-OK3

Liselotte Strelow (fot.), Scena z operetki „Zemsta nietoperza”, 1954, Archiwum Federalne, Koblenz, Niemcy, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Liselotte_Strelow_-_Zemsta_nietoperza.jpg), CC BY 3.0 (ilustracja); Johann Strauss syn, „Zemsta nietoperza”, „Aria Adeli”, 1874, [online-skills](https://www.online-skills.com/soundtracks/1874/Johann_Strauss_syn_-_Zemsta_nietoperza_-_Aria_Adeli.mp3), CC BY 3.0

Jakub Offenbach, *Orfeusz w piekle*, *Piekielny galop*

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P15X6Bbuh>

Taniec, Źródło: zpe.gov.pl

Edmond Morin, „Orfeusz w zaświatach”, 1858, Biblioteka w Martigny, Szwajcaria, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Edmond_Morin_-_Orfeusz_w_zaswiatach.jpg), domena publiczna (ilustracja); Jakub Offenbach, „Orfeusz w piekle”, „Piekielny galop”, 1858, [online-skills](https://www.online-skills.com/soundtracks/1858/Jakub_Offenbach_-_Orfeusz_w_piekle_-_Piekielny_galop.mp3), CC BY 3.0

1

Jerry Bock, *Skrzypek na dachu*, *Gdybym był bogaty*

Wykonawcy: Arytyści Teatru Powszechnego w Radomiu

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P15X6Bbuh>

M-026-OK5

Michał Heller (fot.) Scena z musicalu „Skrzypek na dachu”, 2014, Opera i Filharmonia Podlaska, Białystok, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Scena_z_musicalu_Skrzypek_na_dachu_2014.jpg), CC BY 3.0 (ilustracja); Jerry Bock, „Skrzypek na dachu”, „Gdybym był bogaty”, 1964, [online-skills](https://www.online-skills.com/), CC BY 3.0

1

Catherine Johnson, *Mamma Mia!*, *The winner takes it all*

Wykonawca: Meryl Streep

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P15X6Bbuh>

M-026-OK6

Danny15 (fot.) Figury woskowe zespołu Abba, 2013, Muzeum figur woskowych Madame Tussauds, Wiedeń, Austria, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/), CC BY 3.0 (ilustracja); Catherine Johnson, „Mamma Mia!”, „The winner takes it all”, 1999, online-skills, CC BY 3.0

1

Galt MacDermont, *Hair*

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P15X6Bbuh>

M-026-OK7

Anthony D'Amato (fot.), Aktorzy grający w musicalu Hair, 2018, New Jersey, Stany Zjednoczone, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/), CC BY 3.0 (ilustracja); Galt MacDermont, „Hair”, 1967, online-skills, CC BY 3.0

Bibliografia

J. Chomiński, K. Wilkowska-Chomińska, Historia muzyki cz. I, PWM, Kraków 1990